

**Commentaar bij de tweede druk van *Mei 1940 De strijd op Nederlands grondgebied* van
het Instituut Militaire Geschiedenis (IMG) van het Ministerie van Defensie,
gepresenteerd op 14 juni 2005**

Ing. W.D. Jagtenberg

Vooraf

In dit commentaar worden onder andere genoemd:

- de eerste druk van *Mei 1940* van 31 maart 1990;
- het boek *Ik had mijn Roode-Kruisband afgedaan* van professor Amersfoort;
- de brochure *Geschiedvervalsing over de meidagen van 1940* van W.D. Jagtenberg.

Alleen die gedeelten uit *Mei 1940* worden besproken waartegen door militairen van mei 1940 en andere deskundigen werd geprotesteerd.

De tweede druk van *Mei 1940*

Op pagina 29 (eerste druk pagina 24) staat *De Jong betitelt hen als uitnemend uitgeruste, uitnemend opgeleide en uitnemend geïndoctrineerde vechtersbazen, zonder dat hiervoor andere bewijzen worden gegeven dan observaties van verslagen Nederlandse militairen uit 1940 zelf.*

Deze woorden ervaren wij als minachtend en kwetsend voor de oud-militairen van mei 1940. In mijn brochure *Geschiedvervalsing* pagina 19 schreef ik over deze woorden:

Hier wordt gesuggereerd dat Nederlandse militairen, juist omdat ze verslagen zijn, niet in staat zijn (geweest) om naar waarheid en zo objectief als dat voor een mens mogelijk is, verslag te doen.

Amersfoort heeft op dit bovenstaande nooit gereageerd en zich daar blijkbaar ook niets van aangetrokken, want in de tweede druk van zijn boek staan dezelfde woorden.

De hoofdstukken 2 tot en met 7 (pagina 39 tot 259) bevatten weinig dat voor dit commentaar van belang is en zijn daarom overgeslagen.

Belangrijke in *Mei 1940* genoemde onderwerpen zijn:

- 1. De Nederlandse schending van het oorlogsrecht door soldaat G. Migchelbrink**
- 2. De Nederlandse schendingen door ongeoorloofd gebruik maken van witte vlaggen** (blz.9)
- 3. De vergelijkbaarheid van de Nederlandse en de Duitse schendingen** (blz. 11)
- 4. Waren de Duitse schendingen structureel of incidenteel?** (blz. 13)
- 5. De titel *De proef op de som* van hoofdstuk 11 van *Mei 1940*** (blz. 16)
- 6. Samenvatting en conclusies** (blz. 17)

1. De schending van het oorlogsrecht door soldaat G. Migchelbrink

Van de Nederlandse schendingen die in *Mei 1940* ten tonele worden gevoerd is die van soldaat Migchelbrink verreweg de belangrijkste, vooral ook omdat de beschrijving ervan door Amersfoort een goede indruk geeft van de gehele opzet van *Mei 1940*.

Onderzoeker B. Cornielje schreef daarover ten behoeve van het Kort Geding:

Migchelbrink en Migchelbrink alleen vormt het fundament van het betoog van de auteurs van Mei 1940. Verwijder de kwestie Migchelbrink en het hele theoretische bouwsel stort in.

De schending van het oorlogsrecht door Migchelbrink is nu driemaal door Amersfoort gepubliceerd en wel:

- I. in 1990 in de eerste druk van *Mei 1940*, pagina 218;
- II. in 2005 in *De Armband*, pagina 134;
- III. in 2005 in de tweede druk van *Mei 1940*, pagina 274.

Het leek mij van belang om, naast de drie beschrijvingen van dezelfde persoon, ook een ander daarvan verslag te laten doen en voeg daaraan mijn beschrijving toe:

IV. mijn beschrijving uit 2005.

I. De beschrijving in de eerste druk van *Mei 1940*

Pagina 218 ***Eenmaal buiten schoot de eerder genoemde soldaat G. Migchelbrink, ondanks het feit dat hij zich had overgegeven, nog een SS-er neer (1) waarna hijzelf en een andere Nederlandse soldaat werden gedood. Bij de woedende Duitsers ontstond nu een lynchstemming, waardoor de overige krijgsgevangenen met executie werden bedreigd (2). Een Duitse officier wist dit te verhinderen door voor te stellen de mannen als levend schild te gebruiken bij het doorzoeken van de voorposten (3). Alle stellingen bleken verlaten te zijn. De opgeluchte krijgsgevangenen werden ongedeerd afgevoerd (4).***

- (1) Stel je voor: de voorbeeldige, met de MWO onderscheiden Migchelbrink komt nadat hij zich heeft overgegeven (daar hoort altijd *handen omhoog* bij) met een schietvaardig wapen naar buiten, schiet een Duitser dood en drijft door zo'n domme daad zijn makkers en zichzelf de dood in! Wie aan zo'n kinderlijk verhaal geloof hecht moet toch beginnen met die MWO terug te eisen.
- (2) Deze na 1950 geboren auteurs stellen in 1990 als feit vast welke stemming er in 1940 bij de SS-ers ontstond tengevolge van een daad die vrijwel zeker nooit is gepleegd. Geen paragnost die daaraan tippen kan.
- (3) SS-officieren waren *uitnemend opgeleide, geïndoctrineerde vechtersbazen* en eedgenoten van Hitler. Zij stelden *in de hitte van de strijd* (Amersfoort) niets voor aan hun minderen alsof ze met hen aan de borreltafel zaten. Ze gaven terecht alleen bevelen.
- (4) Behalve de doden en de gewonde. Opgelucht alsof ze een ongeluk meemaakten dat goed afliep. Eufemistisch wanneer het wandaden van Duitsers betreft, vals beschuldigend wanneer het daden van Nederlanders betreft.

II. De beschrijving in 2005 in *De Armband*

Pagina 134, na de woorden: *Zij joegen de sergeant-majoor en zijn twaalf ondergeschikten er uit:*

Toen hij buiten kwam zag Blom twee van zijn mannen daar voorover in het zand liggen. Het waren Migchelbrink en Riggeling. Zij hadden voorop gelopen. Even later zakte dienstplichtig soldaat H.J. Albers in elkaar. Hij was bij het verlaten van de stelling in de buik geschoten, maar hij overleefde het.

De oorzaak van het neerschieten van Migchelbrink en Riggeling en van het verwonden van Albers was gelegen in de zeer hoog opgelopen emotie en uiterste volharding aan beide kanten (1). Dit kan worden opgemaakt uit de gedetailleerde beschrijving van het gevecht die

Blom heeft nagelaten (2). Maar wat nu precies de aanleiding is geweest, valt niet meer met zekerheid vast te stellen. De bronnen (3) spreken elkaar tegen. Volgens een ongedateerde, onder ede afgelegde verklaring van dienstplichtig sergeant L. Meijerink heeft Migchelbrink bij het uitkomen van de loopgraaf een Duitse militair doodgeschoten. Het neerschieten van Migchelbrink zou dan uit zelfverdediging zijn geschied en een afstraffing voor zijn eigen daad zijn geweest. Tot 1990 volgde de geschiedschrijving deze verklaring (4). Een andere mogelijkheid is dat Migchelbrink niet geschoten heeft, omdat hij zijn geweer reeds had achtergelaten, en dat een korte woordenwisseling tussen hem en een Duitse soldaat voldoende is geweest, de vlam in de pan te doen slaan. “Zwijnen” waarom schieten jullie nog?, riep een Duitser (5). “Als jullie niet gekomen waren hadden wij helemaal niet geschoten”, antwoordde Migchelbrink, met het dodelijke gevolg.

Wat er ook gebeurd zij, het bekoelde de woede nog niet (6). Blom en de andere overlevenden moesten hun uitrusting afleggen en werden onder stompen en schelden bij elkaar gedreven. Drie van hun tegenstanders stelden zich op om hen te executeren. Nu kwam een Duits officier uit het voorterrein aanstormen en deze maakte aan het voornemen een eind. Kennelijk om de spanning af te leiden (7), gaf hij zijn troep de gelegenheid de executie te vervangen door een minder ernstige schending van het oorlogsrecht. Met hun krijgsgevangenen als levend schild doorzochten ze enkele gevechtsofstellingen in de voorpostenstrook, maar ze bleken niet meer bemand, zoals Blom en de zijnen al snel merkten. Eenmaal afgevoerd naar de Wageningse Berg ontmoetten zij hun compagniecommandant, reservekapitein G.J. Gouda. Deze bevestigde dat zij zich als laatsten van de voorposten van 8RI hadden overgegeven.

- (1) Verzachtende omstandigheid voor de SS-ers. Speelde als oorzaak van de dood van Migchelbrink ook mee dat hier het oorlogsrecht geschonden werd?
- (2) Hoe luidt die beschrijving waaruit dit blijkt? Geen duidelijke bronvermelding.
- (3) De “bronnen” (meervoud). Voor de duidelijkheid: volgens mij was er één minder betrouwbare bron die twee meer betrouwbare tegensprak. Zie pagina 7/8.
- (4) Maar tot 1990 werden de schendingen door Nederlanders en Duitsers ook niet als gelijkwaardig verklaard. Dat gebeurde pas in 1990 in het boek Mei 1940. Dit is selectieve, misleidende informatie.
- (5) De ooggetuige die dit verklaard heeft verklaarde nog veel meer. Maar die verdere verklaringen en zijn naam worden door Amersfoort verzwegen. Dit is geselecteerde informatie. Zie beschrijving hieronder op pagina 7/8.
- (6) Waaruit bleek dat? Geen bronvermelding.
- (7) Om deze, voor SS-ers verzachtende, omstandigheid te kennen moet men wel helderziende zijn.

Vergelijking I en II

Vergelijken we deze twee beschrijvingen van hetzelfde gebeuren in de eerste druk van *Mei 1940* en in *De Armband*, dan valt op dat:

- de tweede beschrijving ruim viermaal zo lang is als de eerste. Er was blijkbaar veel te verhelderen en aan te vullen;
- de stelligheid waarmee Migchelbrink werd beschuldigd is verdwenen. Hun stellige feit heeft plaats gemaakt voor “een mogelijkheid”. En die mogelijkheid is zo miniem dat ook een leek kan begrijpen dat zo iets nooit als wetenschappelijk bewijs naar voren geschoven had mogen worden. Nu maar hopen dat de auteurs dit erkennen en hun nieuw inzicht op dezelfde manier wereldkundig maken als ze dat met hun eerste inzicht deden;
- de bronvermelding laat veel te wensen over;
- de gegeven informatie is duidelijk selectief gekozen.

De schending door Migchelbrink was ook de basis voor de beschuldiging dat de schendingen van het oorlogsrecht door Nederlandse militairen vergelijkbaar zijn met die van de Duitse. Uit hetgeen in de tweede beschrijving staat meen ik dat het, vooral voor een zuivere geschiedschrijving, nodig is dat vergelijkbaar te veranderen in *onvergelijkbaar*.

III. De beschrijving in de tweede druk Mei 1940

Pagina 274, na de woorden: *dreven de Nederlanders eruit*:

Duitse troepen drongen de loopgraaf binnen en dreven de Nederlanders eruit. Drie soldaten van de groep Blom werden daarbij neergeschoten. Eén van hen overleefde het, maar de andere twee sneuvelden, de eerder genoemde Migchelbrink en J. Riggelink. Over de toedracht bestaat onduidelijkheid. Uit de verschillende getuigenverklaringen 1) valt op te maken dat de spanning aan beide zijden hoog was (2). Het gevecht had de hele middag geduurd en Blom en zijn mannen hadden zich als laatste en pas toen er geen andere mogelijkheid meer was, overgegeven. De Duitsers staakten niet direct het vuren toen de overgave begon, Riggelink was bij de overgave zeer opgewonden (3) en het is mogelijk (4) dat tussen Migchelbrink en een Duitse soldaat een korte woordenwisseling heeft plaats gevonden. Tegen deze achtergrond zou het incident hebben plaats gevonden. De bronnen geven echter ook een andere verklaring van het sneuvelen van Migchelbrink en Riggelink. Dienstplichtig sergeant L. Meijerink verklaarde over Migchelbrink: “Toen hij de stelling verliet schoot hij nog een Duitser neer en werd toen ook neergeschoten”(5). Hoe het ook zij, vervolgens werden de overige krijgsgevangenen met executie bedreigd. Een Duitse officier wist dit echter te verhinderen door voor te stellen de mannen als levend schild te gebruiken bij het doorzoeken van de voorposten. Alle stellingen bleken verlaten te zijn. De opgeluchte krijgsgevangenen werden ongedeerd afgevoerd (6).

- (1) Voor de duidelijkheid: er zijn meerdere verklaringen waarvan slechts één -minder betrouwbare- de andere tegenspreekt.
- (2) In zo'n situatie is de spanning altijd uiterst hoog. Het zou verhelderend zijn wanneer hier de bron vermeld zou zijn
- (3) Riggelink was bij de overgave zeer opgewonden. Zie noot 2;
- (4) Het is mogelijk ... Eén betrouwbare **ooggetuige** korporaal Rasing noemt deze mogelijkheid een waar gebeurd feit. Zijn getuigenis en naam worden niet door Amersfoort genoemd.
- (5) De verklaring van de minder betrouwbare **niet-ooggetuige** sergeant Meijering, wordt met naam en rang door Amersfoort voluit weergegeven, Maar de verklaring van de **niet-ooggetuige** luitenant (later generaal) Kranenburg, die met redenen omkleed aantoonde dat de verklaring van Meijering niet waar kan zijn, wordt door Amersfoort verzwegen. Uit deze in het oog lopende ongelijke behandeling door Amersfoort blijkt zijn bijzondere voorkeur voor de verklaring van Meijering.
- (6) Behalve de doden en de gewonde ... Opgelucht alsof ze in de verte een ongeluk hadden zien gebeuren dat goed was afgelopen! Eufemistisch wanneer het de daden van de Duitsers betreft, en vals beschuldigend als het Nederlanders betreft.

Vergelijking II en III

Vergelijken we deze derde beschrijving van hetzelfde gebeuren door dezelfde auteurs met hun tweede beschrijving dan valt het volgende op:

---- de lengte van de beschrijving is van 29 regels ingekort tot 17.

---- weggelaten zijn onder andere de woorden: *de oorzaak van het neerschieten van Migchelbrink en Riggelink en van het verwonden van Albers was gelegen in de zeer hoog opgelopen emotie en uiterste volharding aan beide kanten;*

---- ingevoegd werd: *Riggelink was bij de overgave zeer opgewonden.* Dit klinkt minder veelzeggend, zelfverzekerd en helderziend;

---- weggelaten zijn de woorden van Rasing: *Zwijnen, waarom sjiessen jullie nog?* en het antwoord daarop van Migchelbrink: *als jullie niet gekomen waren hadden wij helemaal niet geschoten.*

Voorts de woorden: *kennelijk om de spanning af te leiden gaf hij zijn troep de gelegenheid de executie te vervangen door een minder erge schending van het oorlogsrecht.*

Door deze wijzigingen lijkt de beschrijving wat minder gestoeld op helderziendheid. Maar zij voldoet in de verste verte niet aan wetenschappelijke normen. Wel blijven zo de beschuldigingen aan het adres van de Nederlandse militairen van *Mei 1940* recht overeind, en daarmee ook de auteurs zelf en allen die mede verantwoordelijk zijn voor de twee drukken van *Mei 1940*.

In de derde beschrijving speelt de gemoedsstemming van de betrokken militairen weer een belangrijke rol. Indien een dergelijke stemming niet in, of kort na, de oorlogsjaren beschreven is, dan is het moeilijk om die vijftig jaar later nog vast te stellen. Amersfoort schijnt die kunst uitstekend te verstaan.

Deze woorden klinken misschien wantrouwend ten opzichte van hem, maar daar heeft hij het wel naar gemaakt. Bijvoorbeeld door zijn hierboven beschreven verhaal over de **lynchstemming die in mei 1940** bij de Duitsers zou zijn ontstaan, doordat -althans in de optiek van Amersfoort- Migchelbrink een Duitser doodschoot nadat hij zich had overgegeven. Een daad die Migchelbrink hoogstwaarschijnlijk nooit pleegde.

Alsof dit nog niet genoeg is concluderen de auteurs uit deze -vermeende- schending van Migchelbrink op pagina 219 van hun boek: *Nederlanders* (meervoud! - wdj) *schoten nog nadat zij zich hadden overgegeven.*

Men kan zich afvragen hoe het mogelijk is dat in ons land een dergelijke geschiedschrijving ongestraft kan plaats hebben en dat zij door slechts enkelen onmiddellijk als onbestaanbaar is herkend en afgewezen.

Historicus Brongers, hierboven *een deskundige bij uitstek* genoemd, noemt dergelijke verhalen *canards* (verzonnen berichten). Van zulke *canards* staan er meerdere in *Mei 1940*.

In *Geschiedvervalsing*, waarvan de inhoud door professor Amersfoort c.s. nooit is aangevochten, staan er een aantal genoemd. Met bronvermelding.

Heb ik teveel gezegd in mijn bewering dat hun geschiedschrijving voor een deel op helderziendheid moet berusten, en in mijn reactie van 24 maart 2005 op deze site dat een deel van de inhoud van *Mei 1940* te vergelijken is met de sprookjes van Grimm?

Professor H. van Wijnen noemt in zijn artikel in NRC Handelsblad van 3 juni 1995 de beweringen van Kamphuis en Amersfoort *ongerijmd* en schrijft dat Defensie er volgens hem verstandig aan zou doen nu al enkele correcties in de volgende editie aan te kondigen. De brochure *Geschiedvervalsing* noemt hij *een gedocumenteerde, fraai verzorgde uitgave waarin de auteur met elan zijn frontervaringen tegenover bureauekennis stelt en weinig heel laat van de conclusie dat er aan Duitse zijde van systematische schending van het oorlogsrecht op Nederlands grondgebied geen sprake zou zijn geweest.*

IV. Mijn beschrijving

De werkelijke feiten en gebeurtenissen die de dood van Migchelbrink tot gevolg hadden, geput uit de beste bronnen waar wij over beschikken, zijn de volgende:

- de verklaringen van twee Nederlandse militairen, afgelegd in 1940 ten behoeve van het Nederlands Weermacht Archief: de commandant van de groep waartoe Migchelbrink behoorde: sergeant-majoor B.L.A. Blom en zijn sergeant L. Meijerink die kort voor mei 1940 bij de groep was gekomen;
- de verklaringen van soldaat A.H. Könning, afgelegd op 12 juli 1940 ten behoeve van genoemd Archief en herhaald op 29 juli 1994 voor mij en een getuige;
- het verslag van het interview op 19 april 1990 van de heren Kamphuis en Amersfoort met soldaat J. van der Linden van de groep van Blom;
- de verklaringen van twee militairen van de groep waartoe Migchelbrink behoorde voor AVRO's Televizier op 30 april 1990: korporaal A.F. Rasing en soldaat J. van der Linden;
- de verklaringen van genoemde korporaal Rasing en soldaat Van der Linden, voor mij persoonlijk afgelegd, schriftelijk bevestigd en opgenomen in mijn brochure *Geschiedvervalsing*.

Sergeant-majoor Blom bij zijn verhoor ten behoeve van genoemd Archief op 5 juli 1940: *Toen wij er tenslotte uitgehaald zijn, zijn wij ontwapend en werden we door 40 à 50 Duitsers op een hoop gejaagd en met mitrs bedreigd. Wij zijn toen voor hen uitgejaagd met de banjonet er achter, we moesten de stpn en de cpn onderzoeken of er nog mensen in zaten. (...) Bij het uitkomen van de schuilplaats zijn er 3 man neergeschoten t.w. Michelbrink, G. Richelink en H.J. Alberts (de laatste leeft nog). Er is geen man van mijn sectie weggegaan. Ze zaten wel in angst, maar ik heb ze kunnen terughouden.*

Bij zijn verhoor voor de Commissie militaire Onderscheidingen op 5 december 1946 verklaarde Blom nog:

Op een ogenblik was de mitrailleur onklaar. Van der Linden en Sprokkelhorst, respectievelijk schutter en helper, gingen direct over tot het uit elkaar nemen van het wapen, zij maakten de slagpinstang schoon en plaatsten hem na deze ingevet te hebben met olie weer in elkaar. (...) Dit hebben zij op zeer rustige wijze gedaan alsof er niets aan de hand was. (...) Korporaal Rasink hielp mij met het aanbrengen van de slagpijpjes. (...) Hierna sprongen de Duitsers van alle kanten op mijn steunpunt en moesten wij één voor één het steunpunt uit, de eerste mensen werden aangeschoten waarvan er 2 sneuvelden en 1 zwaar gewond werd.

Sergeant-majoor Blom verwierf zich in de meidagen van 1940 een uitstekende reputatie.

Sergeant Meijerink verklaarde ten behoeve van het Archief:

Toen wij in de rug werden aangevallen hebben we met handgranaten naar de Duitsers gegooid en toen werd onze stelling bestormd van alle kanten door plm. 50 stoottroepmannschappen. Wij waren met 12 man. Enkelen kwamen binnen en gelastten ons er uit te gaan. Michelbrink kwam achteraan. Toen hij de stelling verliet schoot hij nog een Duitser neer en werd toen ook neergeschoten.

Sergeant Meijerink verwierf zich in de meidagen van 1940 een zeer slechte reputatie. Zie hetgeen korporaal Rasing en soldaat Van der Linden hieronder over zijn gedrag vertellen. Ik schrijf dit met tegenzin, maar voel mij hiertoe genoopt door de manier waarop professor Amersfoort in zijn monografie gebruik maakt van de verklaring van Meijerink. Ik kom hier op terug.

Soldaat A.H. Könning verklaart in zijn verhoor voor genoemd Archief op 12 juli 1940: *Zaterdagmiddag ± 14.00 uur zagen we de Duitsers vóór ons naderen. Plm. na 10 minuten stonden ook een man of 7 achter op onze stelling en zij schoten in de stelling en alle daarin aanwezigen, behalve ik, werden getroffen. Ik heb geen vlamspuiten gezien. Ik ben de enige overlevende gebleven: ze hebben mij de schuilnissen laten losmaken en gooiden daar handgranaten in. De strozakken zijn toen in brand gestoken.*

In een persoonlijk gesprek op 29 juli 1994 vertelde Könning mij in het bijzijn van een getuige in grote trekken hetzelfde verhaal. Op mijn vraag waarom zij zich niet hadden overgegeven antwoordde hij: *Kans om ons over te geven werd ons absoluut niet geboden, wij werden direct zonder meer afgeslacht. Enkele maanden na meidagen ben ik verhoord door een mijnheer uit Den Haag. Ik heb hem een en ander verteld maar je moest in de “Duitse tijd” wel voorzichtig zijn met hetgeen je vertelde.*

En zo was dat inderdaad.

In bovengenoemd interview van de auteurs Kamphuis en Amersfoort op 19 april 1990 met soldaat Van der Linden verklaarde deze:

Uiteindelijk besloot Blom dat wij ons moesten overgeven. Die heeft toen een poetslap omhoog gestoken en toen hebben wij ons overgegeven. Het uitdrijven uit de stellingen door de Duitsers heb ik wel gezien, maar ik had – omdat ik me met Blom heb teruggetrokken in het mitrailleurstentje om uit het gedrang te blijven – geen uitzicht op de uitgang van de stelling. Ik weet echter zeker dat niemand nog een wapen had toen wij uit de stelling gingen, want wie zijn wapen had gehouden was vast en zeker al in de stelling doodgeschoten.

Ik heb ook niet gezien wie als eerste uit de stelling ging maar dat moeten Migchelbrink en Riggelink zijn geweest aangezien zij zijn neergeschoten. (...) Het verhaal dat Meijerink heeft verteld is onjuist. Meijerink was een lafaard en heeft achteraf zijn gedrag willen goedpraten door een stoer verhaal te vertellen.

Verklaringen van korporaal Rasing en soldaat Van der Linden voor AVRO's Televisier op 30 april 1990. Deze twee vertelden hun verhaal op de plek waar Migchelbrink werd gedood.

Rasing: *Migchelbrink die was voorop, ik liep achter hem aan met de handen omhoog van hier – hier was ongeveer de ingang van de stelling – naar hier, en toen riepen de Duitsers:*

“Zwijnen, waarom schieten jullie nog?” En toen draaide Migchelbrink zich om en zie: “Als jullie niet gekomen waren dan hadden wij niet geschoten”. En meteen schoten ze op hem en met de hand op de borst viel hij achterover.

De Tv-journalist: *Maar in het boek van de SMG staat: Eenmaal buiten schoot de eerder genoemde Migchelbrink ondanks het feit dat hij zich had overgegeven, nog een SS-er neer.*

Rasing: *Dat is absoluut niet waar, want ik stond er vlak bij toen hij viel. Als ik dat niet zeker wist zou ik het niet durven zeggen. Maar ik weet het absoluut zeker. Wij zijn met de handen omhoog, daar, toen hij werd neergeschoten. Ik weet absoluut zeker dat het niet waar is dat hij nog een Duitser of twee Duitsers heeft neergeschoten. Dat weet ik absoluut zeker.*

Van der Linden valt Rasing bij en herhaalt nog eens hetgeen hij op 19 april tegen de auteurs van *Mei 1940* heeft gezegd over zijn ervaringen op 11 mei 1940 en over zijn mening over het gedrag van Meijerink.

Rasing: *Die Meijerink, die heeft, ik weet het verder niet, ik kan mij helemaal niet voorstellen waar hij geweest is, ik kan er niks van zeggen waar hij geweest is. Ik vermoed alleen, omdat de majoor mij steeds opdracht gaf: dat moet je doen en dat moet je doen, ga eens kijken buiten de stelling en zo, dan zou hij toch die sergeant opdracht hebben moeten geven in plaats van mij. Maar om te zeggen: hij heeft daar in de stelling gezeten, dat kan ik mij niet voorstellen, dat is zo lang geleden, dat weet ik niet.*

Van der Linden: *Al die tijd in het mitrailleurshok, plat op z'n kont, z'n geweer was hij kwijt en maar jammeren (...) dan kermde hij dat het heel bar was. Hij was zo overstuurd. En dan zal hij op 't moment dat er gevaar was wel bij stukken zijn geweest. Dat klopt helemaal niet.*

In de jaren na 1990 heb ik Van der Linden en Rasing thuis bezocht, met Rasing bezocht ik ook de plek waar Migchelbrink door de Duitsers is vermoord. Beide mannen hebben in hun omgeving een uitstekende reputatie. Rasing was een echt beschaafd man, gezien in zijn omgeving en heel voorzichtig in zijn uitlatingen. Dit ondervond en merkte ik nog eens bij zijn overlijden en begrafenis.

Verontwaardiging

Na het uitkomen van *Mei 1940* in 1990 barstte er een storm van verontwaardiging los over de inhoud van dit boek. Niet alleen bij militairen van mei 1940, maar ook bij vele deskundigen. Degenen die rechtstreeks of alleen moreel verantwoordelijk waren voor de inhoud van het boek hielden zich na deze kritiek zoveel mogelijk in stilzwijgen of deden vage beloften andere formuleringen te zullen overwegen in de tweede druk, die al in 1991 in het vooruitzicht werd gesteld en pas in juni 2005 verscheen.

De verontwaardiging richtte zich in het bijzonder tegen de verklaring van sergeant Meijerink. Zo schreef generaal-majoor b.d. L.A.D. Kranenburg op 16 juli 1991 aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten luitenant-generaal M.J. Wilmink:

Overgave "met Hände hoch" en ongewapend kan; overgave met een schietvaardig wapen binnen handbereik kan niet.

Generaal-majoor Kranenburg leerde ik op 11 mei 1940 kennen als luitenant Kranenburg en als uitstekend officier en begaafd commandant bij de gevechten bij de voorposten.

Belangrijke punten in de vier beschrijvingen

In de eerste druk van *Mei 1940*:

1. Een gebrek aan informatie en bronvermelding bij kardinale punten van het beweerde.
2. Een sterk geselecteerde keuze uit het aanwezige onderzoeksmateriaal.
3. Het via een ingenieuze cirkelredenering construeren van door de auteurs gewenste bewijzen die geen bewijzen zijn.
4. Van het terugnemen van beschuldigingen van Nederlandse militairen is geen sprake.

In het boek *De Armband* ofwel *Ik had mijn Roode-Kruisband afgedaan*:

1. De informatie over het onderhavige onderwerp is van 7 tot 29 regels uitgebreid, maar blijft daarmee nog geheel onvoldoende.
2. Toegevoegd zijn beweringen en veronderstellingen die het geschrevene in de eerste druk versterken maar die geen bewijskracht hebben. Het gebrek aan bewijzen en bronvermelding is hierdoor toegenomen.
3. De cirkelredeneringen zijn uitgebreid.
4. Er worden veronderstelde verzachtende omstandigheden voor de Duitsers aangevoerd.
5. De, 15 jaar lang als *feit* wereldkundig gemaakte, schending door Migchelbrink is als zodanig geruisloos zonder toelichting verdwenen. In plaats van als stellig *feit* wordt die schending hier nu als een *mogelijkheid* voorgesteld.
Die stellige beschuldiging in de eerste druk was ook de hoofdpijler waarop andere beschuldigingen, bijvoorbeeld de vergelijkbaarheid van Nederlandse en Duitse

schendingen, waren gebouwd. Bij de bespreking van die andere beschuldigingen kom ik hierop terug.

6. Van openlijk terugnemen van beschuldigingen is geen sprake. Dit in tegenstelling tot het publiceren daarvan in 1990.

In de tweede druk van *Mei 1940*

1. De informatie over het onderwerp omvat ditmaal 17 regels. Zij is ditmaal nog meer selectief gekozen dan hiervoor. De betrouwbaarste informatie is verzwegen.
2. Sommige beweringen die geen mens weten kan zijn weggelaten zodat het hele verhaal nu wat minder op prominent op fantasie lijkt te berusten. Maar die fantasie blijft nog volop aanwezig.
3. De beschuldigingen aan het adres van de Nederlandse militairen worden niet openlijk teruggenomen maar bleven enigszins verhuld, ook in de tweede druk van *Mei 1940* staan.

In de vierde beschrijving van W.D. Jagtenberg

Een onbevooroordeeld aangeven van de belangrijkste punten door de schrijver zelf is *in deze discussie* moeilijk. Hij heeft de voor hem belangrijkste punten verwoord. Ze zijn voor hem alle belangrijk en hij hoopt dat de lezer zich daar een oordeel over zal willen vormen.

2. De Nederlandse schending door ongeoorloofd gebruik maken van witte vlaggen

Beschuldiging 1

De beschrijving van de schending in de eerste druk van *Mei 1940*, pagina 217

Op pagina 217 staat: *De sectie van vaandrig Bijlsma bood verwoed weerstand, maar een andere groep plaatste een witte vlag (1). Dat Bijlsma desondanks doorvocht werd door de Duitsers bepaald niet gewaardeerd (2). Nadat zij de stelling genomen hadden maakten zij korte metten met de Nederlandse militairen (3).* Hier wordt in verhullende woorden gesuggereerd dat het doodschieten van de Nederlanders een gevolg was van het plaatsen van een witte vlag door een andere groep. Daarvoor is echter geen enkel bewijs. Zie citaat uit *Geschiedvervalsing* hieronder.

- (1) Welke groep, lag die dichtbij of veraf? Gebrek aan informatie.
- (2) Hoe kon Amersfoort dit te weten komen? Deed Bijlsma's groep iets verkeerd? Of juist iets goed? Wat bedoelt Amersfoort? Zijn mening versluieren?
- (3) Hier wordt in verhullende woorden gesuggereerd dat het doodschieten van de Nederlanders een gevolg was van het plaatsen van een witte vlag door een andere groep.

In mijn brochure *Geschiedvervalsing*, pagina 50-51 schreef ik over deze beschuldiging: *Dit bovenstaande over de rol die witte vlaggen zouden hebben gespeeld is een voorbeeld van onkundig, bevoordeeld schrijven en van goedpraterij van de Duitse misdaden.(...) Zelf schrijft de SMG over de gevechtswaarde van deze stellingen op pagina 212: " De gevechtsoptellingen waren verder nog lang niet gereed. De werken waren (...) nog bedekt met gaas, draad en camouflagemateriaal. Het waren net muizenvallen, waarin goede uitkijk niet mogelijk was".*

De eis die de SMG in de citaten op pagina 301 en 317 stelt is, dat al die stellingen, die in de meeste gevallen niets van elkaar wisten en elkaar niet konden zien, op hetzelfde moment de

witte vlaggen hesen en het vuren staakten. Zo niet, dan was dat schending van het oorlogsrecht. (...) Dat op de ene stelling de witte vlag gehesen werd terwijl uit de andere nog gevuurd werd, was onvermijdelijk.

Daar voeg ik nu aan toe: in talrijke publicaties en getuigenissen is te lezen dat de Duitsers ook daar, waar in het geheel geen witte vlaggen in het geding waren, hun krijgsgevangenen exact op dezelfde manier behandelden.

De auteurs van *Mei 1940* hebben op het bovenstaande nooit gereageerd.

Beschrijving van beschuldiging 1 in de tweede druk van *Mei 1940*, pagina 380

In de tweede druk is deze beschuldiging op pagina 380 dezelfde als in de eerste druk, maar een nieuwe zin is ingevoegd:

Dat dit een ongelukkige samenloop van omstandigheden en geen verraderlijke opzet was konden zij (de Duitsers - wdj) *slechts achteraf vaststellen. (1)(2)*

(1) Wel erg voor die SS-ers dat ze de schijn misschien tegen zich hadden, enig begrip en troost van Amersfoort kunnen zij goed gebruiken. Maar hoe kan Amersfoort weten dat ze het vooraf niet wisten? Ik meen dat men het op het slagveld meestal niet kan weten, maar dat men er achter het bureau veel over kan fantaseren.

Als ooggetuige en slachtoffer van de strijdmethoden van de Duitsers heb ik daarover een omgekeerde mening en die is, dat de SS-ers dit overal deden wanneer ze er hun voordeel mee konden behalen of hun woede wilden koelen, ongeacht of ze “vooraf wisten” of de tegenstander zich had misdragen of niet. Dit is ook de mening van de rechters in Neurenberg en van befaamde historici zoals De Jong en Brongers.

(2) *Door het invoegen van deze zin is misschien wel op een versluierde manier de beschuldiging van de Nederlanders weggenomen of op losse schroeven gezet. Of dit werkelijk zo is zal een jurist en/of een neerlandicus uit moeten maken. Belangrijk is dit wel, omdat dit ook van invloed is op een volgende beschuldiging van de Nederlandse militairen die verderop besproken wordt.*

Beschuldiging 2

De beschrijving van de schending in de eerste druk van *Mei 1940*, pagina 301

Op pagina 301 staat: *Bij de Grebbeberg raakten de Duitsers geprikkeld (1) door het feit dat vanuit sommige Nederlandse stellingen nog gevuurd werd, terwijl boven andere, vlak daarnaast, al de witte vlag wapperde (2).*

(1) Hoe heeft Amersfoort dat “geprikkeld raken” en de oorzaak daarvan na vijftig jaar met terugwerkende kracht vast kunnen stellen?

(2) Was dat misschien dezelfde witte vlag waarover in beschuldiging 1 werd geschreven en de vlag die door Migchelbrink weggehaald werd van een door de Nederlanders verlaten stelling? Door de toevoeging “vlak daarnaast” lijkt het daar veel op, maar het blijft onduidelijk. De toevoeging maakt die flinterdunne beschuldiging wel iets geloofwaardiger, maar de onduidelijkheid juist weer niet.

Het is in deze discussie ook verhelderend te lezen wat er over deze zogenaamde “witte vlaggen incidenten” staat in het recent uitgekomen boek *De tegenstoot* van dr. J.A. Kip (Het boek beschrijft uitgebreid, nauwkeurig en gedocumenteerd de slag op en om de Grebbeberg op 12 en 13 mei 1940, ISBN 90-5911-481-7, 319 blz.).

Dr. Kip is geen historicus van beroep en staat tegenover dit onderwerp meer neutraal dan Amersfoort, wiens naam als hoogleraar en historicus in het geding is, en dan ik, die persoonlijk betrokken is bij de beschuldigingen van mijn 369 kameraden die op de Grebbeberg rusten en bij de ontkenning en bagatellisering van de schendingen van het oorlogsrecht door de Duitsers.

Op pagina 224 van *De tegenstoot* staat: *Terwijl op hetzelfde moment (dat de commandant de stelling had verlaten - wdj) in de stelling achter hem met witte vlaggen werd gezwaaid.* Maar dit gebeuren wordt door Kip niet gezien als een bewijs voor het schenden van het oorlogsrecht.

Op pagina 285/286 staat: *Voor wat betreft de Nederlandse schendingen is door de historici gewezen op de zogenaamde “witte vlaggen incidenten”. (...) Voor zover van deze incidenten sprake is geweest (in het vak van II.8 RI wordt daarvan inderdaad in één geval melding gemaakt) zijn deze in aantal en ernst op geen enkele wijze te vergelijken met de Duitse schendingen.*

3. De vergelijkbaarheid van de Nederlandse en de Duitse schendingen

De beschrijving van vergelijkbaarheid in *Mei 1940*, en in *Vrij Nederland* van 31 maart 1990

Bij de presentatie van *Mei 1940* schreef eindredacteur drs. P.H. Kamphuis in *Vrij Nederland met kleurenbijlage* van 31 maart 1990 over de vergelijkbaarheid van Nederlandse en Duitse schendingen van het oorlogsrecht:

In het heetst van de strijd zijn – dat staat echt vast – aan beide zijden inbreuken op het oorlogsrechte gedaan. Aan Duitse kant niet opvallend meer dan aan de Nederlandse zijde.

De beschrijving in de eerste druk van *Mei 1940*, pagina 301

Op pagina 301 staat: *Bovendien is een deel van de Duitse overtredingen een rechtstreeks gevolg van zulk Nederlands optreden dan wel van voorvallen die aan Duitse zijde gemakkelijk als ongeoorloofd konden worden opgevat.*

De woorden *zulk Nederlands optreden* betekenen: “dezelfde overtreding als ook de Duitsers begingen”. Hiermee wordt in verholde woorden zonder enig bewijs, door Amersfoort de vergelijkbaarheid van de Duitse en de Nederlandse schendingen vastgesteld.

De beschrijving in de tweede druk van *Mei 1940*, pagina 380

Op pagina 380 staat: *Bovendien is een deel van de Duitse overtredingen een rechtstreeks gevolg van voorvallen die aan Duitse zijde gemakkelijk als ongeoorloofd konden worden opgevat.*

Door weglating van de woorden *van zulk Nederlands optreden* komt de vaststelling van de vergelijkbaarheid hier te vervallen. Maar enkele regels verder op pagina 381 blijft zij intact, zoals zal blijken.

Een volgende beschrijving in de eerste druk van Mei 1940

Op pagina 301 staat: *De schendingen van het oorlogsrecht waren dan ook bepaald geen systematisch verschijnsel. Evenmin waren zij typerend voor de Wehrmacht of voor de Waffen-SS. Veeleer zijn zij te beschouwen als incidentele afwijkingen van de norm die net als aan de Nederlandse kant spontaan voortkwamen uit de hitte van het gevecht.*

Deze beschrijving in de tweede druk van Mei 1940

Op pagina 381 staat: *De schendingen van het oorlogsrecht waren dan ook geen systematisch verschijnsel, in die zin dat zij behoorden tot de geaccepteerde of zelfs opgedragen Duits strijdmethoden. Veeleer zijn zij te beschouwen als incidentele afwijkingen van de norm die in de meeste gevallen net als aan de Nederlandse kant, spontaan voortkwamen uit de hitte van het gevecht.*

In vergelijking met de eerste druk is weggelaten het woord *bepaald*. Dat woord betekent hier: stellig, nauwkeurig vastgesteld. De stelligheid van het beweerde in de eerste druk is hier stilzwijgend teruggenomen.

Ook de zin *Evenmin waren zij typerend voor de Wehrmacht of voor de Waffen-SS* is geruisloos teruggenomen. Deze verontschuldiging van de SS-ers is gesneuveld. Maar de beschuldiging van vergelijkbaarheid “*net als aan de Nederlandse kant*” blijft toch, zij het verzwakt met knikkende knieën, overeind.

Tussengevoegd is de zin *in die zin dat zij behoorden tot de geaccepteerde of zelfs opgedragen Duitse strijdmethoden*. Dit ingenieuze tussenvoegsel suggereert dat de teruggenomen bewering over het niet systematisch zijn van de Duitse schendingen, toch gered kan worden. Dit komt in een volgend onderdeel opnieuw ter sprake.

Voorts zijn ingevoegd de woorden *in de meeste gevallen*. Door deze invoeging krijgt de stellige bewering *geen systematisch verschijnsel*, iets minder stelligheid. Maar de beschuldiging: *net als aan de Nederlandse kant* blijft gehandhaafd.

Tegen de beschuldiging van Amersfoort dat de Nederlandse en Duitse schendingen vergelijkbaar zijn, is het volgende aan te voeren.

Er zijn tientallen, misschien wel honderdtallen getuigenissen van Nederlandse slachtoffers zoals ik, die de Duitse schendingen hebben moeten ondergaan. Ook het vonnis van Internationaal Gerechtshof in Neurenberg getuigt van deze praktijk. Bekende deskundigen als De Jong en Brongers hebben daarover dezelfde mening. In bovengenoemd boek *De Tegenstoot* schrijft de auteur op pagina 286 over het misbruik maken witte vlaggen door Nederlanders: *Voor zover van deze incidenten sprake is geweest (in het vak van II-8 RI wordt daarvan in één geval melding gemaakt) zijn deze in aantal en ernst op geen enkele wijze te vergelijken met de Duitse schendingen.*

Bovengenoemde getuigenissen, verklaringen en meningen vormen deugdelijke bewijzen. Hiertegenover, wat de strijd op en om de Grebbeberg betreft, stelt Amersfoort twee Nederlandse schendingen door ongeoorloofd gebruik van witte vlaggen, waarvan het zeer de vraag is of deze wel echt schendingen van het oorlogsrecht waren. Niettemin houdt Amersfoort ook in de tweede van *Mei 1940* vol: de schendingen van Nederlanders en Duitsers zijn vergelijkbaar. Om het met de woorden van journalist Johan van Os in zijn conclusie in *Tweestromenland* van juli 1995 te zeggen:

Ook “onze jongens” knalden dus weerloze krijgsgevangenen neer of dreven hen als levend schild voor hen uit het vuur in. Ook “onze jongens” trokken dus het uniform van de vijand aan om Duitse posten te overvallen en uit te roeien. Ook “onze jongens” schrokken dus niet

voor terug voor foltering en levensbedreiging om krijgsgevangenen te dwingen diensten te verrichten tegen hun eigen makkers. Kortom, zij gedroegen zich niet opvallend beter dan de SS.

Voldoet Amersfoort met deze nieuwe formuleringen aan wat in het gerechtelijke vonnis van 22 december 2000 staat? Mijns inziens niet, omdat hij zijn onbewezen beschuldigingen niet terugneemt en op teveel vragen geen duidelijk antwoord geeft.

4. Waren de Duitse schendingen incidenteel of structureel?

In de drie boeken van Amersfoort en zijn mederedacteuren: *Mei 1940 eerste druk, 1990. De Armband, 2005* en *Mei 1940 tweede druk, 2005* wordt diverse malen benadrukt en als feit voorgesteld dat de schendingen van het oorlogsrecht door de Duitse militairen in mei 1940 niet structureel – ook wel systematisch genoemd - maar incidenteel waren en dat die schendingen vergelijkbaar zijn met die van de Nederlandse militairen van mei 1940.

Tegen deze bewering rees veel protest zowel van de Nederlandse militairen, die ooggetuige en slachtoffer waren van die Duitse schendingen, als ook van andere befaamde deskundigen zoals L. de Jong en E.H. Brongers.

Door mij werd meermalen gewezen op het gebrek aan bewijs en bronvermelding van wat in *Mei 1940* staat ook betreft het uitsluitend incidenteel zijn van de Duitse schendingen. In zijn monografie *De Armband* op pagina 158 /163 komt Amersfoort enigszins aan deze leemte tegemoet. Het is voor mij niet gemakkelijk de gedachtegang die de schrijver hier ontvouwt te volgen en daaruit een kort resumé te geven, maar ik wil daartoe toch een poging doen.

Op pagina 158 noemt Amersfoort een aantal voorwaarden waaraan voldaan moet zijn voordat de Duitse schendingen structureel genoemd mogen worden. Zonder volledig te zijn noem ik hier enkele van die voorwaarden.

Er moet bewezen zijn dat:

1. die schendingen planmatig waren (1);
2. al in de loop van de jaren dertig Duitsland het schenden van het oorlogsrecht als zijn normale strijdmethoden opgenomen zou moeten hebben (2);
3. de ratificaties van verdragen van 1929 slechts een maskerade zijn geweest (3);
4. de Duitse krijgsmacht haar ware gezicht getoond heeft in de oorlog tegen Polen en daarna aan het west- en het oostfront (4).

(1) Al zouden ze geheel volgens plan uitgevoerd zijn -en zo beleefden wij ze- een land zal dat nooit openlijk toegeven. Hoe kan dat dan bewezen worden?

(2) Al zou een land dit praktiseren, nooit zou het die strijdmethoden openlijk toegeven.

(3) Daar zijn praktische bewijzen genoeg voor. Maar theoretisch zal men daarover lang over kunnen discussiëren.

(4) Het zou jaren studie vragen met een twijfelachtig resultaat om dit op wetenschappelijke gronden te bewijzen of om het hierover eens te worden.

Het lijkt mij duidelijk dat aan deze voorwaarden nooit zal kunnen worden voldaan en dat het dus waar moet zijn wat Amersfoort beweert, namelijk dat de Duitse schendingen uitsluitend incidenteel waren. De cirkel is gesloten.

Vervolgens stelt Amersfoort vast *dat de schendingen in hoofdzaak een verzameling van min of meer los van elkaar staande gevallen waren. En deze gevallen waren incidenteel in die zin dat ze elk hun eigen, in het gevecht in kwestie, besloten, oorzaak hadden.* Amersfoort noemt

ze daarom “gelegenheidsschendingen”. *Zij vormden op zichzelf ook weer patronen. De oorzaak (van die gelegenheidspatronen? - wdj) lag in de heftigheid en het belang van het gevecht waarin de schending voorkwam, in de daaruit voortvloeiende verleiding verboden voordeel te zoeken en in de motieven van wraak en lijfsbehoud (1). Deze oorzaken en drijfveren waren bij zowel Nederlandse als Duitse militairen waarneembaar en hebben dus een werking die uitgaat boven het typische Duitse of Nederlandse karakter van heft betreffende leger. In bepaalde schendingen kan daarnaast sprake zijn van de invloed van nationaal-socialistische opvattingen over het oorlogsrecht. Maar ook in die gevallen moet de context van het gevecht in kwestie, als verklarende factor, niet uit het oog worden verloren. Een diepere analyse van de gevallen die we uit de Nederlandse bronnen en van de context waarin zij zich voordeden, tonen dit aan (2).*

- (1) Een lange compacte zin. En: hoe heeft Amersfoort dit allemaal zo minutieus vast kunnen stellen? Het lijkt wel alsof hij met de fijnste meetinstrumenten op het slagveld aan het werk is geweest.
- (2) Al duizelt het mij een beetje toch zou ik, die 33 jaar als wetenschappelijk onderzoeker heb gewerkt, wel iets meer willen weten hoe Amersfoort dit allemaal vast heeft kunnen waarnemen en vaststellen. Zijn er bronnen te noemen?

Door elke schendingen afzonderlijk in haar eigen context te beoordelen belandt Amersfoort weer bij zijn uitgangspunt: de Duitse schendingen waren alle incidenteel, omdat elke schending apart niet anders dan incidenteel kan zijn. En zo is de cirkel weer rond. Zonder zich af te vragen of duizend identieke schendingen afzonderlijk, toch niet iets structureels in zich kunnen hebben.

Vervolgens noemt Amersfoort op de pagina s 160, 162 en 163 nog eens zes redenen waarom de context waarin de schendingen plaats vonden van overwegend belang was voor het beoordelen of de schendingen structureel waren of incidenteel.

Die redenen zijn:

1. In ons land ontbrak het racistisch motief omdat onder andere de Duitse oorlogspropaganda geen gewag maakte van een ideologische of een rassentegenstelling (1).
2. Het oorlogsrecht was voor Nederland en voor Duitsland de norm (2).
3. Ook de Nederlanders schonden de norm, schenden is internationaal, bij Nederlanders en Duitsers was het een bijverschijnsel, het is een algemeen menselijke reactie op oorlogsgeweld (3).
4. Wederzijdse beschuldigingen betroffen plaatsen waar het hevigst werd gevochten (4).
5. Er zijn aanwijzingen dat militairen het oorlogsrecht kenden en volgden (5).
6. De besproken gevallen in vorige hoofdstukken tonen goed aan wat de drijfveren zijn geweest om *tijdelijk* en *plaatselijk* (cursivering van mij-wdj) te laten voor wat het was (6).

- (1) Onjuist m.i. omdat: wij de Duitse marsmuziek en het zingen van de Duitse soldaten dagelijks via de radio hoorden, wij wisten van het concentratiekamp Oraniënburg bij Berlijn, wij wisten van de Jodenvervolging etc. etc.
- (2) Wij ondergingen, tegen die norm in, de grofste schendingen van het oorlogsrecht door de Duitsers vanaf het eerste moment dat de eerste Nederlandse krijgsgevangenen gemaakt waren.
- (3) Zie hierboven het gebeuren rondom soldaat Migchelbrink. Ik zie deze uitspraak van Amersfoort onder andere als een ongepaste poging om zijn gewraakte beschuldiging net als aan Nederlandse kant op pagina 381 in Mei 1940 te verdedigen. Alle verschil in gedrag tussen Nederlandse en Duitse militairen, tussen hun schendingen van het

oorlogsrecht, tussen het gedrag van soldaat Migchelbrink en de SS-er die hem doodschoot etc., wil hij laten verdwijnen.

(4) Nogal logisch. Hoe kan dit een bewijs voor iets zijn?

(5) Dat zal wel zo zijn. Maar hoe kunnen deze woorden iets bewijzen of ergens dienstig voor zijn?

(6) Voor deze bewering moet Amersfoort vijftig jaar na dato alle daden van al die militairen in de jaren veertig wel nauwkeurig hebben getraceerd. Wat denkt hij met deze woorden te bereiken? Dat de lezer ze gelooft, dat dit zijn verdediging versterkt en zijn naam als hoogleraar en historicus ten goede zal komen?

Amersfoort heeft in *De Armband* uitvoerig getracht aan te tonen dat de Duitse schendingen uitsluitend incidenteel waren. Ik heb getracht met het bovenstaande daarvan een kort uittreksel gegeven en daarbij enkele opmerkingen gemaakt en vraagtekens gezet.

Ik heb over het incidenteel of structureel zijn van de Duitse schendingen een andere mening dan Amersfoort en wil daar drie gronden voor noemen. Twee daarvan heb ik vijftien jaar lang zonder ophouden aangevoerd zonder daarop enig respons van Amersfoort gekregen te hebben. De derde is nieuw. Het zijn de volgende drie:

1. Persoonlijke ervaringen op het slagveld
2. Ervaringen van medemilitairen
3. De mening van de auteur van het nieuwe boek *De tegenstoot* van dr. J.A. Kip

1. Persoonlijke ervaringen

Vanaf het begin van de gevechten bij de Grebbeberg op zaterdagmorgen 11 mei 1940 werden, wanneer de Duitsers daar voordeel mee konden behalen of er hun woede mee wilden koelen, Nederlandse krijgsgevangenen gebruikt als levend schild om diensten te verrichten tegen hun eigen kameraden in, of neergeknald.

“Hun voordeel mee kunnen doen” en “hun woede mee kunnen koelen” waren de enige maatstaven om de oorlogsrechten te schenden of niet te schenden. Er zijn in deze discussie geen diepzinnige studies naar verklaringen voor nodig om dat vast te stellen. Zelfs Amersfoort schrijft in *De Armband* op pagina 161 *schendingen horen bij oorlog en gevecht*. Ik werd gevangen genomen in een veldlazaret waarin geen schietgaten zijn en waaruit vanzelfsprekend geen schot was gelost. Onder zware scheldwoorden en bedreigingen werden we gedwongen op het veldlazaret te gaan staan om geëxecuteerd te worden. En wij geloofden dat. Daarna werden wij gedwongen om voor hen als levend schild te dienen en om als trekdieren hun geschut richting Grebbeberg te trekken.

Laat Amersfoort geloven dat ook deze *schendingen bij oorlog en gevecht* en in mei 1940 in praktijk werden gebracht. Laat hem ook geloven dat ik dezelfde schendingen in het vlakke land voor de Grebbeberg om mij heen zag gebeuren zeer geroutineerd en systematisch. En zo hij dat niet kan geloven laat hij dan zijn jarenlange zwijgen verbreken en mij laten weten waarom hij dat niet kan.

Hij zal uit het bovenstaande begrijpen waarom ik het niet met hem eens kan zijn dat alle Duitse schendingen incidenteel waren.

Ervaringen van militairen-lotgenoten

In woord en geschrift hebben tientallen en waarschijnlijk wel honderdtallen van mijn lotgenoten schriftelijk verklaard als krijgsgevangene op soortgelijke wijze te zijn behandeld als ik. Die verklaringen worden bewaard in de archieven van Defensie en liggen Amersfoort

ter beschikking. Zelf verzamelde ik er na het verschijnen van *Mei 1940* nog een vijftigtal die ik publiceerde in mijn brochure *Geschiedvervalsing over de meidagen van 1940*, eerste druk 1995, tweede druk 1998. Zij is in het bezit van diverse afdelingen van Defensie. Nooit heeft iemand van Defensie op de inhoud van die brochure gereageerd.. Met als gevolg dat ik uit dit zwijgen de conclusie moet trekken dat al degenen op Defensie, inclusief de professoren-meelezers die medeverantwoordelijk zijn voor het verschijnen van *Mei 1940*, wijselijk het spreekwoord in praktijk brengen: *Wie boter op zijn hoofd heeft moet niet in de zon gaan staan.*

Om misverstand te voorkomen: in het bovenstaande schreef ik alleen over Duitse schendingen die ik zelf onderging en zag gebeuren en over verklaringen van lotgenoten uit mei 1940.

De mening van de auteur van *De tegenstoot* dr.J.A. Kip

Op pagina 10-11 van dit commentaar heb ik de heer Kip aan de lezer voorgesteld. Hij is minder persoonlijk betrokken bij dit onderwerp dan Amersfoort die wat hij schreef in *Mei 1940* moet verdedigen en dan ik die de eer en de goede naam van mijn 369 kameraden die op de Grebbeberg rusten moet verdedigen tegen de aanvallen op die naam in *Mei 1940*.

Daarom lijkt het mij goed om hier ook de bevindingen van Kip over het incidenteel en/of structureel zijn van de Duitse schendingen weer te geven. Op pagina 286 van zijn boek *De tegenstoot* meldt hij daarover:

Het grote aantal en de ernst van de in bijlage B opgenomen voorbeelden van (Duitse wjd) schendingen kan onmogelijk worden verklaard als overtredingen die, zoals de betreffende historici stelden, spontaan voortkwamen uit de hitte van het gevecht. Of de Duitse schendingen op en rond de Grebbeberg een systematisch verschijnsel vormden, valt niettemin moeilijk te bewijzen. Er zou dan immers sprake moeten zijn geweest van een vooropgezet plan. Desondanks kan in dit geval worden gesteld dat de lange aaneenschakeling van oorlogsrechtschendingen, op een klein gebied en in een zeer kort tijdsbestek, ontegenzeggelijk de trekken van een systematisch karakter vertoont.

Bij deze woorden van Kip wil ik herhalen wat ik hierboven op pagina 13 schreef over het planmatig zijn van oorlogsrechtschendingen: *Ook al zouden die schendingen geheel planmatig worden uitgevoerd, en zo beleefden wij ze, nooit zal een land dat openlijk erkennen. Hoe moet dan bewezen worden dat ze planmatig waren?*

5. De titel van het laatste hoofdstuk *De proef op de som*

De "*proef op de som nemen*" is een bekende term bij wetenschappelijk onderzoek. Die term betekent *het bewijs leveren dat het gestelde waar is*. Voordat wetenschappelijke onderzoekers hun bevindingen openbaar maken moeten zij het bewijs leveren van de juistheid van hun woorden. Bij het onderzoek waarbij ik werkte werd ons ingeprent: *wanneer je denkt iets nieuws gevonden te hebben, ga er dan van uit dat je ergens een fout gemaakt hebt en neem daarom altijd de proef op de som.*

Wat Amersfoort onder de vlag van *De proef op de som* levert heeft niets met die term van doen. Het hoofdstuk bevat een herhaling van zijn aanvechtbare, veelal onbewezen hier en daar aangescherpte stellingen uit vorige hoofdstukken. In het voorwoord van *Mei 1940* wordt over de inhoud van dit hoofdstuk (pagina 9 eerste druk, pagina 12 tweede druk) geschreven: *In*

het slothoofdstuk vindt de lezer de bevindingen geordend terug en wordt ten aanzien van de gangbare opvattingen de proef op de som genomen. Met die gangbare opvattingen wordt bedoeld het door de auteurs bedachte vijandbeeld waarin volgens de auteurs het Nederlandse volk waarin van 1940 tot 1990 zou hebben geloofd. Een beeld dat nooit bestaan kan hebben, maar dat toch de reden was om *Mei 1940* te gaan schrijven en als basis van hun boek diende en dient, en nu hier via een cirkelredenering als bewijs dient dat er een wetenschappelijke *proef op de som is* genomen die bewijst dat het gestelde juist is.

Ik heb mijn bezwaren tegen deze manier van geschiedschrijving vele malen naar voren gebracht, onder andere op pagina 23/25 van mijn bovengenoemde brochure *Geschied- vervalsing*. De auteurs van *Mei 1940* hebben daar gewoontegetrouw nooit op gereageerd, en zich er blijkbaar ook niets van aangetrokken, want in de tweede herziene druk luidt de tekst weer hetzelfde. Met het gevolg dat ik niets anders kan concluderen dan dat de auteurs zich onfeilbaar en/of oppermachtig wanen.

Ook in deze *proef op de som* worden zonder bewijs beschuldigingen aan het adres van de Nederlandse militairen gepubliceerd en de grove schendingen van de SS ontkend en goedgepraat. Schendingen door de SS die wij, ook ten behoeve van de toen nog niet geboren auteurs van *Mei 1940*, aan den lijve hebben ondergaan. Dat is voor de militairen van mei 1940 bijzonder pijnlijk.

Aan het slot van het hoofdstuk wijden deze jonge historici in 1990 ook nog zelfvoldane neerbuigende woorden van troost en respect aan die zelfde Nederlandse militairen. De combinatie van valse beschuldigingen en neerbuigende woorden van troost en respect in deze *proef op de som* is voor de militairen van mei 1940 afschuwelijk. Die woorden zijn voor mij te pijnlijk om ze hier te citeren.

6. Samenvatting en conclusies

Het wil mij voorkomen dat de oorsprong van het meningsverschil waarover het in dit commentaar gaat ligt in de door professor J.C.H. Blom geïntroduceerde nieuwe methode van geschiedschrijving. Globaal houdt die methode in: niet meer, zoals bijvoorbeeld de historici Nierstrasz, De Jong en Brongers deden, de nadruk leggen op feiten en cijfers, niet meer zo moralistisch uitgaan van een goed/fout schema, niet oordelen over personen, maar meer afstandelijk analyseren en aan ieder mens zelf het oordeel overlaten wat men goed of fout vindt.

Naar mijn mening hebben de auteurs van *Mei 1940* deze methode op hun manier in praktijk gebracht en kwamen tot de ontdekking dat deze methode de ruimte gaf om de gebeurtenissen van mei 1940 geheel anders te beschrijven dan tot dan toe gebruikelijk was. Bijvoorbeeld niet meer: De Nederlanders waren goed en de Duitsers inclusief de SS waren fout. Nee, ze waren alle twee even goed en even slecht.

Deze benadering was ook goed voor het herstel van de economische betrekkingen met Duitsland, maar dit is mijn persoonlijke mening.

Zij hebben over hun ontdekkingen een opzienbarend boek, *Mei 1940*, geschreven.

Vrij Nederland van 31 maart 1990 wijdde er een aparte kleurenbijlage aan en kopte jubelend: ***Het lang gekoesterde beeld van de meidagen door de historici van de Landmacht zelf ontmythologiseerd.*** De auteurs zelf noemden hun boek een “klapper” en meldden al snel dat er een tweede druk moest komen omdat de eerste bijna uitverkocht was en dat zij op het punt stonden beroemd te worden.

Waarom die tweede druk pas in 2005 van de pers rolde en waarom het volgens een gerechtelijk vonnis een herziene druk moest worden, acht ik bekend.

Mijn gedachten over de inhoud van de tweede druk en over de aangebrachte herzieningen heb ik hierboven vrij uitvoerig weergegeven.

Mijn belangrijkste conclusies zijn:

1. Op sommige plaatsen is een zin tussengevoegd of weggelaten, waardoor beschuldigingen, ontkenningen en fantasieën met wat minder stelligheid worden geuit.
2. Er worden geen beschuldigingen, ontkenningen of fantasieën openlijk teruggenomen; een enkele keer gebeurt dit stilzwijgend door een aantal woorden weg te laten.

Ik acht de herzieningen uiterst miniem en geheel onbevredigend.

De formuleringen van de in het vonnis van de rechter aan de auteurs gestelde eisen laten echter een ruime mogelijkheid toe in het verwoorden van die herzieningen. Bijvoorbeeld de formulering (...) *dat bij het redigeren van de nieuwe tekst rekening zal worden gehouden met de door eisers geuite kritiek* (...). De woorden *rekening zal worden gehouden* bieden gedaagde de ruimte om aan dat *rekening houden met* op verschillende wijze gestalte te geven. Het is de taalvirtuoos Amersfoort wel toevertrouwd die ruimte te benutten.

We zullen moeten afwachten hoe anderen, meer deskundig dan ik, deze herzieningen zullen beoordelen.

Hierboven is ook de manier in beeld gekomen waarop Amersfoort zijn woorden in *Mei 1940* verdedigt. Die manier doet mij denken aan het spreekwoord “een kat in ’t nauw maakt rare sprongen”. Hij kan zich die sprongen veroorloven omdat hij hen die de staatsmacht bezitten als zijn beschermers achter zich weet. Zij zijn medeverantwoordelijk voor het uitgeven van *Mei 1940*, zij hebben het boek aangeprezen en kunnen hun historici moeilijk laten vallen omdat ze daarmee zelf ook een slecht figuur zouden slaan.

Amersfoort heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt en kans gezien de aan de militairen van mei 1940 vanaf 1991 in het vooruitzicht gestelde tweede druk waarin “andere formuleringen zouden worden gebruikt” veertien jaar uit te stellen. In die veertien jaar zijn vrijwel alle militairen van mei 1940 met hun door de Staat der Nederlanden besmeurde naam naar hun graf gedragen. Het mag een wonder heten dat er van hen nog in leven zijn die als ooggetuige over de gebeurtenissen in mei 1940 helder kunnen denken, schrijven en getuigen.

Ik beleef het als een groot voorrecht één van hen te mogen zijn en acht het mogelijk dat dit zo door de Voorzienigheid is voorbeschikt. Ook zie ik het als een groot voorrecht in een land te mogen leven waarin dit getuigen mij niet het leven kost. Deze gedachten geven geluk en stemmen tot mildheid.

Doorn, 5 augustus 2005
W.D. Jagtenberg